

Submission 47

Literaire gedenktekens van de Gouden Eeuw in de ruimte van de negentiende eeuw

P.A. Paluszek

Adam Mickiewicz Universiteit in Poznań, Poznań, Polen

Voor 1830 werden in Nederland drie monumenten ter ere van de letteren onthuld: een bronzen standbeeld van Erasmus in Rotterdam (1622), een stenen monument van Laurens Jansz. Coster in Haarlem (1722) en een Escosijns beeld van Jacob Cats in Brouwershaven (1829). Ook de grote schrijvers uit de Gouden Eeuw (Vondel, Huygens, Hugo de Groot of Spinoza) hebben in de negentiende eeuw bepaalde openbare vormen van herdenking gekregen.

In deze bijdrage zal ruimte minder fysiek en planologisch en meer metaforisch en imagologisch worden opgevat – als culturele ruimte. Vier concrete vormen van openbare herdenking, niet alleen de monumenten als zodanig, maar ook grote en minder grote onthullingsfeesten zullen worden geanalyseerd in het kader van cultureel nationalisme vooral met betrekking tot het gebruik van het verleden voor het versterken van nationale banden.

De bijdrage begint met de legendarische uitvinder van boekdrukkunst Laurens Jansz. Coster en diens Haarlemse monumenten uit de jaren 1722, 1823 en 1856. Elk van deze monumenten representeert een andere fase van het (zich) vormen van het Nederlandse nationale bewustzijn en de nationale identiteit. De casus van Coster fungeert als tertium comparationis voor drie latere literaire monumenten – de standbeelden van Cats (Brouwershaven, 1829), Vondel (Amsterdam, 1867) en Huygens (Scheveningen, 1897). Archiefmateriaal over de initiatiefnemers en commissies, de onthullingsfeesten met erbij behorende programmaboekjes en geselecteerde persteksten rondom deze monumenten zullen niet alleen als historisch bronmateriaal dienen, maar ook als symptomen van de Nederlandse identiteit, waarvan de waardering voor de cultuur van de Gouden Eeuw een duidelijke manifestatie is (of tenminste in de negentiende eeuw op deze manier werd beschouwd).